

ПЪРВИЯТ СЪВЕТСКИ ЕЗИКОВЕД-БЪЛГАРИСТ ДЕЛЧО ДРИНОВ

Е. П. Стоянова

Стоянова, Е. П. Първият съветски езиковед-българист Делчо Дринов

В статията е представена дейността на Делчо Пеев Дринов (1893–1936) – първия българин съветски езиковед. Той живее в Украйна и работи в Киевския университет, а също в Института по езици при Украинската академия на науките през 1914–1936 г. Нему принадлежи водещата роля при изработването на нормите на местните български диалекти, за създаването на оригинална българска ортография, базираща се на фонетичен принцип. Той съставя и издава няколко учебника по български и украински език, а също първия украинско-български речник, предназначен за местните българи в селата.

Ключови думи: българинът Делчо Пеев Дринов, Украйна, първият украинско-български речник.

Стоянова, Э. П. Первый советский языковед-българист Делчо Дринов

В статье представлена деятельность Делчо Пеева Дринова (1893–1936) – первого среди болгар советского лингвиста. Д. П. Дринов жил на Украине и работал в Киевском университете, а также в Институте языка при Украинской академии наук с 1914 по 1936 год. Он сыграл значительную роль в попытке нормализовать местные болгарские диалекты, предложив создать орфографию, основанную на фонетическом принципе, составил и издал несколько учебников болгарского и украинского литературного языков. Им впервые был составлен украинско-болгарский словарь, рассчитанный на местных болгар-колхозников.

Ключевые слова: болгарин Делчо Пеев Дринов, Украина, первый украинско-болгарский словарь.

Stoyanova, E. The First Soviet Linguist Bulgarian studies scholar Delcho Drinov

The article presents the activities of Delcho Peyov Drinov (1893-1936), who was the First Bulgarian Soviet linguist. He lived in Ukraine and worked at the Kiev University and at the Institute of languages at the Ukrainian Academy of Sciences from 1914 to 1936 years. He played the most important role in the development of norms of the local Bulgarian dialects, and particularly, he proposed the new orthographical norms on the basis of the phonetic principle. He also wrote several school textbooks in Bulgarian and Ukrainian literary languages and compiled the first Ukrainian-Bulgarian dictionary for local Bulgarian peasants.

Keywords: Bulgarian Delcho Peyov Drinov, Ukraine, the first Ukrainian-Bulgarian dictionary.

Делчо Пейов (Петровиц) Дринов (1893–1936), племенник на Марин Ст. Дринов, син на неговия по-малък брат Пейо Ст. Дринов, почти не се споменава от изследователите на много уважаваната фамилия Дринови в България. Както монографии, така и Интернет издания никак не бързат да разкажат за тази интересна личност, за разлика например от Джон Атанасов, който напук на доста обширната информация за пионерите в областта на компютърната техника заявява, че има заслуги в тази област. Изглежда Делчо Пеев Дринов се е отнасял към съвсем друг тип хора, които не са имали за цел на живота си нито слава и почести, нито награди. Целта му била да изпълни своя граждански дълг. По-конкретно: той се нагърбил със задачата да се бори против асимилирането на българите, преселили се в чужда държава, стреми се те да запазят националната си идентичност, първо, благодарение на изучаването на майчиния език, като следва да подчертаем – на книжовния български език. Става дума за няколкостотин хиляди български преселници от XIX в. и за техните потомци в Украйна, т.е. за най-голямата българска диаспора в света.

Делчо П. Дринов е роден в Панагюрище, където получава средно образование и работи като учител. През 1914 г. следва специалността славянска филология в Софийски университет, после заминава за обучение в Киевския университет. По време на Гражданската война (1918–1920 г.) е секретар на Кръстьо Раковски, Председателя на Съвета на народните комисари в Украйна (така се нарича тогавашното правителство на страната). След войната се завръща към научна и преподавателска дейност, работи като асистент, преподавател, професор по южнославянски езици в Киевския университет, а също и като старши научен сътрудник в Института по езици към Украинската академия на науките.

Автор е на пет учебника и на „Граматика на българския език“ в две книги: „Морфология“ и „Синтаксис“. Пише в съавторство с проф. М. Грунски учебник по украински език, съставен за първи път на български език. Учебникът е снабден с притурка – украинско-български речник. Само за това издание ни се иска да разкажем днес, защото по-миналата година се навършиха 80-години от излизането на тази книга на бял свят.

В предговора към „Украински език“ (Москва–Харков–Минск: Центриздат; на корицата няма дата на издаването, вероятно това е станало през 1930–1931 г., а на четвърта страница пише: „Ця книжка е першою спробою складання української граматики болгарською мовою при тому для болгар“ („Тази книга е първи опит за съставяне на граматика по украински език на български“)¹. Учебник с подобна насока е доста необходим специално през 30-те години на миналия век, защото тогава в Украйна сред всички народности, настанили се на нейната територия, се наблюдава висок подем на националната самоидентификация. Изглежда, те не само са се събудили, за да демонстрират своето високо културно и героично минало, но и най-важното: да проявят уважение към своите съседи, с които трябва да строят новия прекрасен живот (Във връзка с обекта на нашите проучвания искаме да уточним, че учебникът „Украински език за българи. Част първа“², който е бил одобрен на заседанието на Катедрата по славянско езикознание в СУ „Св. Климент Охридски“ през април 2006 г., не е първият, както го е представила Р. Камберова в информационното издание „Материали Першої, Другої та Третьої наукових конференцій „Драгоманівські студії“³. Тя изразява мнението си още в заглавието: „Първият учебник по украински език за българи“)⁴.

За адресат на учебника от 30-те години на миналия век са избрани не средношколци, а възрастни хора и ученици от горните класове на трудовите училища, които по това време са били квалифицирани с думата „ликбез“ – „ликвидиране (преодоляване) на неграмотността“. От методическа гледна точка авторите тръгват към чуждия език от речевия опит на родния идиом, по-точно от диалектната форма на българския език, затова понятията за езиковите категории тук се дават с оглед на опита на носителите на местните диалекти. Цитираме: „В срички, върху които пада ударение, буквата **е** означава звук, който по гласеж съпада с българското книжовно **е** под ударение след твърдите **ж, ш**, например, в думите **жега, шест**, сиреч равнява се на руското э: **пекло** (ад, пъкъл), **рев, спека** (зной, жега) – чети така, както би прочел по-руски пекло, рэв, спэка. Също под ударение буква **и** означава гласен, в българските говори в Украйна незнаен. Такъв звук се получава, ако се приготиш да произнесеш твърдо **е** (сиреч руско э), па без да измениш положението на органите на речта, а само малко призатвориш уста, изговориш **и**“⁵.

Авторите обръщат вниманието на явлениято междуезикова омонимия, присъща на близкородствените езици. „Думата **байрак** – пишат те, – означава по украински горица, **баня** – купол, **б`ашта** – к`ула, **година** – час, **жадн`ий** – жъден, лаком, а **ж`адний** – всеки, никой (в отрицателни изрази), **жито** – ръж, **нагл`ий** – бърз, а **н`аглий** – нахален, нагъл, **урода** – красота⁶. Обясняват се също и особеностите от морфологично ниво: „Спрежението на глагола (дієвідміна) в украински език значително се отличава от българското спрежение. Отликите се състоят не толкова в окончанията на различните глаголни форми, колкото в самото им съществуване: украински език от една страна е изгубил ред форми, които и до сега се употребяват в български език, а от друга зачувал е някои форми, които на сегашния български език не са известни“⁷.

Много ценен за учениците е и двуезичният украинско-български преводен речник, поместен в края на книгата според традицията за учебници по чужд език, този път – украински, и назван от авторите „Речниче“. Конотацията на умалителност в названието според нас означава не само че обемът му не е много голям, малко повече от 5000 думи. По-скоро съставителите са се отнасяли с голяма отговорност към този проект и са разбирали рисковете, които крие, защото дотогава наистина е нямало подобен прецедент, а мерките за езиковата политика по това време са доста активни. Отчитайки, че през 1928 г. е разработен и приет Първ съвременен украински правопис, а за адресат на речника са избрани не младите, а по-скоро по-възрастните хора от българските села в Приазовието, седнали на училищния чин, за да научат четмо и писмо на чужд език, можем да си представим проблемите, с които са се сблъскали авторите на речника, нагърбили се със задачата да подпомогнат овладяването на държавния съвремен езиков код.

Като основа за регистъра на думите е взето едно от най-добрите украиноезични справочни издания – четири томният речник на украински език, съставен от Б. Гринченко и

удостоен с втора награда „М. П. Костомаров“ „за лучший малорусский словарь“ от Петербургската академия на науките през 1909 г. Обаче този речник отразява украинския книжовен език от втората половина на XIX в. В продължение на трите десетилетия на XX в. в езика са станали доста промени: от една страна, от активния запас са изчезнали думите за означаване на понятията за религия и църква, а от друга – в езика са навлезли много думи, означаващи нови обществени и производствени реалии. Освен това в обществото са се засилили пуристичните тенденции. Загова например в дяла на буква „А“ в новия речник от изданието на Б. Гринченко не са взети такива лексеми като *автентичний, авто-да-фе, академия, амбар, амбіція, анахтема, ангел, апостол, арнаутка, аршин* и много други заемки от латински, немски и други езици, проникнали в украинския през полски. В сравнение с предишния лексикографски труд, тук се появява само една нова дума *аматор – любител*. На буква „В“ са включени, в сравнение с базовото издание, доста нови думи или нови дериватни форми на лексеми от официално-деловия стил: *виймок – изключение; виконавчий – изпълнителен; вимога – изискване; вимушений – принуден; випис – извадка; відповідальний – отговорен; відпустка – отпускатка; відсутній – който отсъства; відсутність – отсъствие, липса; відчит – отчет; вказівка – указание, упътване; внесок – внос; вповноважений – упълномощен; вповноваження – пълномощно; вповноважати (вповноважити) – упълномощавам; вступ – въведение, постъпване; втретє – трети път; а също и от публицистичния стил: *вбогий – беден; ввічливий – вежлив; взаговувати – успокоявам, укротявам; визвольний – освободителен; винахід – откритие, изнамярване; виснага – изнуряване; виснажений – отслабнал, изнурен; вистава – представление; виставка – изложение, изложба; відбудова – възстановяване; відвертий – откровен; відвага – безстрашие; вплив – влияние; впливати – влиять; вражати – поразявам; врода – красота; вродливий – хубав; способен – даровит; вродистий – тържествен; вселюдний – народен, всеобщ; всесвіт – свят, мир; встаровину – в старо време; втручатися – намясвам; втрата – загуба; вчасний – своєвременен. Среща се и нова обществено-политическа терминология: *взаємини – отношения; визвольний – освободителен; визиск – експлоатация; викладач – преподавател; засади – основни принципи; заходи – мерки; збитки – загуба; сучасність – съвременност; кляса – клас; робітничий – работнишки. Без съмнение, включените в речника историзми, регионализми са били много ценни за адресата. Липсата на техни еквиваленти в българския език е изисквала описателно пояснение: *кошовий – кошов, началник на Запорожката Сеч; кримка – кримска сол, панцерник – брониран влак, трън; сердюк – сърдит човек, гвардеец при хетмана; сплав – порой, сал; хорунжий – знаменосец; чумак – който се занимава с чумацтво; чумацтво – прекарване на стока, главно, риба и сол от морето във вътрешността на Украйна; шерен – натрупан лед; шляхетство – дворянство.****

Твърде ограничен обаче в украинската част е броят на социално-икономическите и съвременните технически термини, макар Д. Дринов доста широко да ги е представял в своите учебници по български език, такива като *петилетка, дисциплина, ударник (ударничество), забой (забойщик), комбайн (комбайнер), трактор (тракторист), колхоз, съвхоз*. Известно е, че на началния етап в изграждането на езиковите норми през 20-те–30-те години на XX в. в бившия СССР, в това число и в Украйна, голяма роля изиграва отказът от класическите книжовни традиции в творчеството на такива писатели като И. С. Тургенев в Русия, Леся Украинка и Михало Коцюбински в Украйна. В резултат, по същото време в Киев се оформя разновидност на езиковия пуризм, който провъзгласява опазването на автентичния украински език от т.нар. буржоазни влияния. За достойни книжовни текстове, които могат да залегнат в основата на съвременните книжовни норми, се смятат само онези, които стилизират украинския разговорен език по подобие на езика на „надднепрянските“ селяни. Още по-сериозни критики предизвикват научни и научнопопулярни текстове, които всъщност нямат нищо общо с украинския език и повече напомнят за руския език. За украинския език е съществувала една-единствена възможна основа – народният език. Само той можел да легне в темелите на украинската писмена книжовна реч. В дейността на Института за украински научен език при УАН също може да бъдат издирени пуристични тенденции, нагласени спрямо живата разговорна реч на селяните. Авторите не се отказват напълно от интернационалните термини, но, позовавайки се на полските и чешките пуристи, смятат за необходимо да използват украински съответствия. В този аспект в резгледаното от нас лексикографско издание имплицитно

са се проявили постановки на официалната езикова политика за опазването на украинската терминология от руското влияние⁸.

Но, за разлика от неологизмите, са включени и доста традиционни занаятчийски термини: *стельмах* – *колар*; *тесляр* – *дюлгерин*; *хлібороб* – *земделец*; *швач* – *шивач*, *терзия*; *швець* – *обущар*; *вівчар* – *овчар*; което, според съставителите изглежда пряко отговаряло на нуждите на двуезичната целева аудитория, т.е. на селяните.

От политическата лексика можем да посочим само няколко думи: *біднота* – *беднота*, *сиромашия*, *сиромаси хора*; *пролетар* – *пролетарий*; *червоноармієць* – *червеноармеец*; *куркуль* – *селски богаташ*, *думбаз*, „*кулак*“; *перевертень* – *отстъпник*, *ренегат*. Оставаме с впечатлението, че авторите са се стремили, доколкото е възможно, да избегнат политизирането на речниковия регистър. Така например, понякога българският превод на украинските думи отговаря само на прякото им значение: *кулак* – *юмрук*; *уклін* – *поклон*. В същото време за „умния“ читател не би могло да остане неразбрано и тяхното преносно публицистично значение, поради най-активното им използване в книжнината, и то не само във вестници, а дори и в учебници от този период, защото публицистичността (политизацията) е отличителен белег на дискурса от онова време. Например: „В областта на езика **уклонът към местния национализъм** се проявява в изкуствено задържане... на неговата съветизация...“⁹. В същото време ако в източника, върху който е съставен регистърът, са представени думи с преносно значение, най-често за изразяване на политически конотации, авторите не пропускат да се възползват от това. Например второто значение на глагола *перекручувати* в речника на Б. Гринченко е: *извращать*, *извратить*, *исказить*¹⁰. Този глагол е преведен на български като *изопачавам*¹¹. Ето и пример от тогавашната българоезична преса в Украйна: „*Безпоощадно да разкриваме и изкореняваме последствията от вредителството и национално-опортюнистичните изопачавания на езиковия фронт*“¹².

На пръв поглед, прекалено широко за един учебен речник е представянето на думите, които отнасяме към т.нар. вердиктивни изказвания. Те изразяват, макар и не пряко, определена илюктивна, т.е. въздействаща сила. Чрез тях авторът имплицитно манифестира механизмите на реализиране на държавната власт. Такива са: *арешт* – *арест*; *виконавець* – *съдебен пристав*, *изпълнител*; *винувач* – *обвинител*; *виновний* – *винен*; *вирок* – *присъда*, *съдебно решение*; *висилати* – *працам на заточение*; *в'язень* – *затворник*; *в'язниця* – *затвор*; *грати* – *железна решетка*; *заслання* – *заточение*; *кайдани* – *вериги*, *окови*; *кара* – *наказание*; *карний* – *углавен*; *каятися* – *признавам се*, *кая се*, *пшиманя се*; *колодки* – *вериги*; *колодник* – *арестант*; *обвинувачувати* – *обвинявам*; *оборонець* – *адвокат*; *оскаржувати* (*оскаржити*) – *обвинявам*, *апелирам*; *позивати* – *давам на съд*, *съдя*; *присуд* – *присъда*; *провина* – *вина*, *престъпление*; *судовий* – *съдебен*; *трус* – *обиск*, *обискиране*, *претърсване*; *ув'язнювати* – *затварям*, *хвърлям в тъмница*; *шибениця* – *бесилка*; *шкідник* – *вредител*. Следващият откъс от разказа „Вредители“ на местния български писател Н. Фуклев показва, че тези лексеми не са случайни в речника – те са най-типични за дискурса на онзи период в Украйна: „*Преди няколко дена във вестниците бе, между другото, съобщено, че в град Днепропетровск, по решение на съда вредителят е разстрелян*“; „*Кулака хаджи Митро... уловен бе като вредител и наказан по революционната законнос*“; „*Същата вечер бе утвърден списък на кулаците за изселване зад пределите на Украйна*“¹³.

Трябва да имаме предвид, че книжовната форма на езика на българската диаспора, илюстрация на която са въпросният учебник и „речничето“ към него, е включена в общия процес на езиковото строителство в Украйна. Откъснала се от основния си масив, поела върху себе си всички обществено-политически влияния на епохата, свързана с построяването на социализма и утвърждаването на украинската национална идея, в това число на борбата с кулаците, Гражданската война и др., тя изисква от изследователите задължително да я разглеждат в социолингвистичен аспект, като форма на текст, строежът на който е тясно свързан с обществено-политическата обстановка, съвпадаща с постановките на лингвистичната прагматика, защото и двете научни направления се базират на възприемането на езика като основен фактор за общуване, включително и социално ориентиран.

В „Речничето“ се проявява определена рецепция на по-активните, т.нар. пуристични тенденции. Именно с тях си обясняваме отсъствието във встъпителната част на учебника „Украински език“, който е написан „по български и стъкмен за българи“¹⁴, на каквито и да било позовавания на българоезични учебнонаучни и лексикографски издания от този

период. А по това време вече има и „Словарь болгарского языка по памятникам народной словесности и произведениям новейшей печати (Составил А. Дювернуа. Москва, 1885–1889. 2622 с.), и „Дифференциальный болгарско-русский словарь“ (Составил Л. А. Мича-тек. СПб, 1910. 112 с.). Към 1926 г. са издадени в София и първите свезки на „Български тълковен речник“ (по-нататък – БТР) на Стефан Младенов.

На ниво ортография както в украинската, така и в българската част не можем да установим спазване на единна книжовна норма. Така, в украинската част в сравнение с базовия речник на Б. Гринченко авторите отстъпват от изискванията за благозвучие в украинския език и не изключват от поредицата думи, започващи с буква **в**, тези с начална затъмнена съгласна и следходните **й: б, г, д, х**, за да отбележат, че тя в такъв случай трябва да се смени с гласна **у**. Загова, за разлика от речника на Б. Гринченко, такива украински думи като например: *вбогий, вглибики, вдачати*, тук не са пренесени в поредицата на думи, започващи с **у**: *убогий, углибики, удачати*¹⁵ и т.н.

Да се спрем на българската част. Много от думите са изписани в съответствие с фонетичния принцип в ортографията: *калдаръм* вместо *калдъръм*, *купнея* вместо *копнея*, *магданос* вместо *магданоз*, *топан* вместо *тъпан*, *доле* вместо *долу*. Други отразяват диалектно произношение на рефлексите *-ър/-ръ-*, *-ъл/-лъ-*: *тръся*, *тръсене*, *пърстен*. Глаголите *бъбра*, *бъбла* с твърди окончания свидетелстват за привързаност към остарелите норми от XIX в. Думите *измярване*, *ветрена (мелница)*, *дюгян*, *кряхък*, *разтряба (къца)*, *намясвам се* са израз на влиянието на източните говори. Мекотата на съгласните пред **о** понякога е отбелязвана ту с **ь**: *пlachльо*, което отговаря на правописа в БТР, ту с **й**: *гергйов*, *ханлийо*, *омагийосам*, което съвпада с правописа на Ст. Омарчевски. Слятото изписване на думата *каточели* – съюз за причинната връзка между частите на изречението, и на глагола *тряба* вместо *трябва* отговарят на изискванията на Правилата на българския правопис в Украйна от 30.11.1930 г., а думите *отсъствие* (укр. відсутність), *сватба* (укр. весілля) се пишат обратно на изискванията, според които трябва да се пише: *свадба*, *отсъствие*.

В граматическата характеристика на глаголите, за съжаление, не са включени глаголни видови двойки и само на някои места съставителите се задоволяват с форми за несвършен вид, например: *в'ергати (в'ергнути) – хвърлям; перемагати (перемогти) – превъзмогавам, побеждавам; пособляти (пособити) – помагам* и др. Както и в граматичния раздел на учебника, в речничето се привеждат специално подбрани междуезикови омоними и вътрешноезикови омографи: *н'іколи – няма кога, нік'оли – никога*; паралелни синтактични конструкции на безлични изречения, например: *впадати (впасти) – попадам, падам, вливам се*; (безл.) *бива, случва се*. За съжаление, има и украински думи, погрешно преведени на български: *деревня – гора, дървета*¹⁶. Сравни: Преображенский А. Деревня, род. п. деревни, селение без церкви: деревенский, деревенщина. Др.рус. *деревья*, засвид. с XIV (Срезн.) *земля*. Напр. в Домостр. „пашет деревню“. Потенбня (Эт. 4, 18) произв. от корня *дер – (драть) и сопоставл. с лит. *dirva niva*, пахотное поле; *dirvonas* – запущенная пашня, залежь, толока, лтш. *Druva pašnya*. первонач. знач. 1. „вытеревлив. и очищ. от леса и зарослей место для нивы“; 2. Пахотное поле; 3. Двор, т.е. хутор с участком земли; 4. Селение, село, деревня... В народной этимологии, без сомнения, сближается с *дерево*, т.е. деревяная, вероятно в противоположность с городом (каменный). – Преображенский А. Этимологический словарь русского языка. Т. 1. А–О. Москва, 1910–1914 [6, 180]. Подобно: *оля – дървено масло*¹⁷. Виж също: Гринченко: *Олія – постное масло*¹⁸. Също: *кріп, кропу – магданос (растение)*¹⁹. Сравни: Гринченко: *Кріп, кропу*, м. 1. Раст. Укроп²⁰; Стоянов, Чмир: *Магданоз* чол. рід петрушка; китка ~ пучок петрушки [9, 343]. Понякога съставителите не обръщат внимание на разликата във фонетичната страна на българските думи, които имат в украински език едно и също фонетично съответствие, например: украинската дума *гайда*²¹ има три омонимни български форми: *гайда* – блг. *гайда* (р. волынка), *гайда* – блг. *хайде*, *гайда* – блг. *хайта*, *нехранимайко*, тур. *haua*.

Завършвайки характеристиката на лексикографския труд на българите в Украйна от първата четвърт на XX в., трябва да отбележим, че самата писмена речева форма на този език трябва да бъде разглеждана като динамичен процес, насочен към решаването на социални проблеми. Феноменът на българския език в Украйна е съществувал и съществува в дискурса, който едновременно представлява не само резултат, но и причина както на социокултурни, така и на психолингвистични явления. Не винаги обаче социолингвистичният аспект е решаващ в изследванията.

За съжаление, не е постигнато онова, на което е залагал акад. Л. А. Булаховски. Става дума за съвместен труд върху историческата граматика на българския език, който да бъде написан на украински заедно с Д. П. Дринов. Доста усилия са били положени от страна на Дринов за изработването на концепцията за орфографичната реформа на писмената форма на българския език сред диаспората в Украйна. Ако отхвърлим политическите оценки на тази идея, между които основните са сепаратизъм, откъсване на работническата класа и селяните в България от тези в Украйна, можем да кажем, че измежду българските езиковеди Дринов е изпреварил дори днешните филолози – създатели на нормата на съвременния български книжовен език, които в края на ХХ в. започнаха да говорят за необходимостта от сближаване на писмената му форма с устната във връзка с демократичните процеси в общество и тяхното отразяване в езика.

Едновременно с това трябва да отчетем като принос на Делчо П. Дринов в научната и преподавателската му дейност, от една страна, съдействието му за усвояването на нормите и кода на чуждоезичния (украинския) етнос от обикновените селяни, а от друга, извършения от него къртовски труд върху нормирането на националния език на диаспората, което подкрепя мисълта на О. О. Потєбня за позитивната роля на чуждата цивилизация върху развоја на собствената култура.

¹ Грунски, Н. проф., Дринов Д. Украински език. Граматика (фонетика, морфология и синтаксис). Бележки върху украинския правопис. Украинско-българско речниче. Москва–Харков–Минск: Всеукраинско отделение на Центриздат, с. 4.

² Камберова, Р. Първият учебник по украински език за българи // Материали Першої, Другої та Третьої наукових конференцій „Драгоманівські студії“. Софія: Міністерство закордонних справ України, Посольство України в Болгарії, Товариство „Мати Україна“, Українська недільна школа, 2008, 179 с.

³ Материали Першої, Другої та Третьої наукових конференцій „Драгоманівські студії“. Софія: Міністерство закордонних справ України, Посольство України в Болгарії, Товариство „Мати Україна“, Українська недільна школа, 2008, с. 81–83.

⁴ Пак там, с. 81.

⁵ Грунски, Н. проф., Дринов Д. Украински език. Граматика, с. 5–6.

⁶ Пак там, с. 17–18.

⁷ Пак там, с. 19.

⁸ Секунда, Т. Принципи складання української технічної термінології // Вісник ІУНМ. – 1930. – Вип. II. – С. 11–12.

⁹ Дринов, Д. Учебник по български език за УІІ година на обучението. Киев–Харков: Държ-нацмениздат, 1932, с. 68.

¹⁰ Грінченко, Б. Словарь української мови. Збирала редакція журналу „Кієвская Старина“. Упорядкував, з додатком власного матеріалу Борис Грінченко. Т. 1–4. У Київі. 1907–1909. (Надруковано з видання 1907–1909 рр. Фотомеханічним способом. Київ: АН УРСР, 1958), с. 3, 123.

¹¹ Грунски, Н. проф., Дринов Д. Украински език. Граматика, с. 135.

¹² Колективист (газета), 1933, 15 юли.

¹³ Фуклев, Н. Вредители (Разказ). Харьков–Киев: Държавно издателство на национални малцинства в УССР, 1932, с. 25.

¹⁴ Грунски, Н. проф., Дринов Д. Украински език. Граматика, с. 4.

¹⁵ Пак там, с. 110.

¹⁶ Пак там, с. 117.

¹⁷ Пак там, с. 133.

¹⁸ Грінченко, Б. Словарь української мови, с. 3, 52.

¹⁹ Грунски, Н. проф., Дринов Д. Украински език. Граматика, с. 126.

²⁰ Грінченко, Б. Словарь української мови, с. 2, 309.

²¹ Грунски, Н. проф., Дринов Д. Украински език. Граматика, с. 115.